

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
(24-25 березня 2022 р., м. Одеса, Україна)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО (м. Одеса)

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 березня 2022 року

Одеса
ФОП Бєлий А.Є
2022

УДК 159.9: 37.015.3
ББК 88.4
Д 50

Друкується згідно рішення Вченої ради Соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 6 від 17.02.2022 р.)

Диференціальний підхід у дослідженні професійного самоздійснення особистості:
Д 50 Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 березня 2022 року) / відп. ред. О. П. Саннікова. Одеса : ФОП Бєлий А.Є., 2022. 168 с.

ISBN 978-617-7757-39-8

Редакційна колегія

- Саннікова О. П. – *доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та диференціальної психології; відповідальний редактор;*
- Василенко І. В. – *кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та диференціальної психології;*
- Гордієнко І. О. – *кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної та диференціальної психології;*
- Санніков О. І. – *доктор психологічних наук, професор кафедри теорії та методики практичної психології.*

Матеріали збірника містять результати теоретико - емпіричних досліджень, що здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів, аспірантів та науковців, які навчаються і працюють у закладах освіти України.

Для студентів, аспірантів, молодих науковців, психологів, педагогів та широкого кола зацікавлених осіб.

За зміст та помилки, що можуть зустрічатися в тексті статей, несуть відповідальність автори.

ISBN 978-617-7757-39-8

© Університет Ушинського, 2022

визначити місце психолога в роботі атестаційної комісії.

– розташування персоналу повинне забезпечувати постійний рух кадрів, виходячі з результатів оцінки їх потенціалу, індивідуального внеску, віку.

В рамках кожної з підсистем управління персоналом можна виділити такі напрямки діяльності психолога: прикладна психодіагностика, яка включає розділи: психодіагностика при прийомі на роботу; періодична психодіагностика співробітників, які працюють в організації (первинна психодіагностика співробітників, поглиблене психологічне обстеження); психокорекційна і розвиваюча робота; психологічне консультування співробітників і керівників структурних підрозділів; соціально-диспетчерська діяльність.

Основною метою функціонування психологічної служби є підвищення ефективності діяльності людей та захист їхнього соціального і психічного здоров'я. В основі діяльності фахівців психологічних служб лежить психологічна практика, - професійна діяльність з надання психологічної допомоги особистості.

Література

Дуткевич Т. В. Практична психологія: вступ до спеціальності: [навч. посіб.]. Київ : ЦУЛ, 2018. 256 с.

Легка Л. М. Організація діяльності психологічних служб: [навч. посіб.]. Львів : Новий Світ, 2018. 371 с.

Психологічна служба: [підруч.]/В.Г. Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, В.Д.Острова та ін. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.

УДК 159.316.614

ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ ПОРУШЕНЬ

Водолазська О.О.

*кандидат психологічних наук, доцент
доцент кафедри загальної та диференціальної психології,
Університет Ушинського*

Анотація. У даному повідомленні подано анотацію до робочої програми навчальної дисципліни (РПНД) «Психологія соціалізації»

особистості та її порушень» для здобувачів другого (магістерського рівня) освіти, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія на протязі 1 року 10 місяців. Робочу програму розроблено на основі стандарту вищої освіти України, освітньо-професійної програми «Практична психологія», навчального і робочого планів денної та заочної форм навчання підготовки здобувачів вищої освіти. У складі РП передбачено виконання в межах 4 -х кредитів навчальних аудиторних годин для денної форми навчання аудиторних навчальних годин – 46 , для заочної форми навчання – 18 годин. На самостійну роботу студентів денної форми навчання визначено 74 години, заочної форми навчання – 102 години.

Ключові слова: особистість, соціалізація особистості, порушення соціалізації особистості, розвиток особистості, вікові особливості.

Актуальність дослідження. Мета навчальної дисципліни «Психологія соціалізації особистості та її порушень» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системи уявлень про закономірності онтогенетичного становлення психіки людини з урахуванням найважливіших вікових періодів психічного розвитку, вікових та індивідуальних особливостей, озброєння майбутніх практичних психологів знаннями про динаміку процесу соціалізації особистості та ймовірність її порушень.

Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Психологія соціалізації особистості та її порушень» є опанування знань здобувачами з таких навчальних дисциплін, як «Психологія наукового пізнання», «Психологія професіоналізму: теорія і практика», «Психологія інформаційної безпеки особистості в сучасних умовах».

Очікувані результати отримання знань з даної дисципліни зумовлено програмними результатами навчання:

ПРН05. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН08. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН10. Втілювати результати наукового пошуку у практичну діяльність психолога.

ПРН12. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих

наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі під час вивчення дисципліни повинні знати основні закономірності соціалізації особистості, її історичні передумови та перспективи; види порушень психіки у процесі соціалізації; вікові особливості порушень психіки; основні методи діагностики та корекції відхилень у психічному та особистісному розвитку; а також вміти використовувати отримані знання для вивчення соціалізації особистості та її порушень; використовувати адекватні методики для проведення діагностики соціалізації особистості та її порушень; вміти обробляти та інтерпретувати отримані результати, цілеспрямовано визначати корекційні заходи.

Один з аспектів особливості освітньо-професійної програми «Практична психологія» другого (магістерського) рівня за спеціальністю 053 Психологія полягає у підготовці практичних психологів, які володіють навичками та вміннями практичної роботи в системі соціально-психологічної служби, консультативно-реабілітаційної роботи з різними групами та категоріями населення (<https://pdpu.edu.ua/kafedry-perer-fah/kaf-zag-ta-diferenc-psihologii>). Ці завдання сприяють сформованості спеціальних (фахових) компетентностей (СК), тобто динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначають здатність особи успішно соціалізуватися, запроваджувати професійну та/або подальшу навчальну діяльність (Методичні рекомендації, 2017). При вивченні дисципліни враховується формування наступних СК:

СК03. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та /або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК07. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК09. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК12. Здатність застосовувати у професійній діяльності вітчизняну законодавчу базу з питань надання соціальних, психологічних, реабілітаційних послуг.

Програма навчальної дисципліни «Психологія соціалізації особистості та її порушень» передбачає лекції, практичні та лабораторні заняття. Лекції спрямовані на ознайомлення студентів з концептуальними положеннями соціалізації особистості (Б. Ананьєв, Г. Андрєєва, О. Борзих, П. Лебедев, В. Довгополук, І. Кон, Б. Паригін, В. Пірожков, Н. Победа, В. Подшивалкіна; А. Адлер, А. Бандура, Ф. Гіддінгс, Ч. Кулі, Дж. Мід, Дж. Роттер, Б. Скіннер, З. Фрейд, тощо). Здобувачі знайомляться з процесом входження індивіда кожного вікового етапу в суспільство, активного засвоєння ним соціального досвіду, соціальних ролей, норм, цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності.

У змісті лекцій звертається увага на те, що соціалізація спонукає до формування у людини соціальних якостей, знань, умінь, навичок, що дають їй змогу стати дієздатним учасником соціальних відносин. Завдяки включеності у соціальні групи людина намагається стати їх частиною, досягнути почуття «Ми» і почуття «Я» серед «Ми», що позбавляє її самотності, дає відчуття сили і впевненості, спонукає до впливу на соціальне життя у групі у процесі міжособистісних контактів, сприяє набуттю індивідуального досвіду (Алексєєнко, 2007). В силу різноманітності впливів соціального середовища на певних етапах вікового періоду можливе виникнення ризиків та порушень (асоціалізація; десоціалізація; соціальна дезадаптація; девіантна поведінка; деліквентна поведінка тощо), подолання яких передбачає надання психологічної допомоги, корекційних вправ, тренінгів.

Практичні заняття за даною навчальною дисципліною зорієнтовані на поглиблення і розширення знань, здобутих студентами на лекціях та внаслідок самостійної роботи над навчальними посібниками, а також оволодіння практичними навичками діагностики норм та порушень соціалізації особистості. На практичні заняття за даною дисципліною винесено індивідуалізовані теми комплексного характеру, які, з одного боку, дають змогу здобувачеві ширше застосувати здобуті знання, а з іншого – підготуватися до виконання індивідуально-навчальних завдань. До розгляду на практичних

заняттях представлено проблеми особливостей та порушень соціалізації у період немовляти, раннього та дошкільного дитинства, молодшого шкільного віку, підлітків, ранньої юності, специфіка психічних розладів осіб зрілого, похилого та старечого віку. На практичних заняттях застосовуються різні форми навчальної роботи: семінари, дискусії, майстер-класи, тренінги, вирішення практичних завдань, діагностика.

Лабораторні заняття присвячено оволодінню здобувачами сучасними методами та методиками психологічної діагностики норми та порушень соціалізації осіб на різних вікових етапах, засвоєнню умінь обробляти та інтерпретувати отримані діагностичні дані, розуміти і пояснювати необхідність застосування різноманітних технологій індивідуальної та групової психологічної корекції соціалізації особистості.

Самостійна робота є обов'язковою формою навчальної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня, які навчаються за ОПП «Практична психологія» за спеціальністю 053 Психологія. Даний вид роботи в означеному змістовому напрямку стосовно соціалізації особистості та її порушень сприяє розширенню і закріпленню знань і умінь, отриманих на лекціях, практичних та лабораторних заняттях, розвитку творчого потенціалу студентів, реалізації їх професійних навичок. Виконання завдань самостійної роботи формує у студентів навички діяльності, яка виконується самостійно, виробляє здатність самостійно приймати відповідальні рішення, формує самостійність як важливу рису особистості, що займає провідне місце в структурі особистості практичного психолога, готового до професійної діяльності на підприємствах, організаціях та установах.

Формою підсумкового контролю за навчальною дисципліною «Психологія соціалізації особистості та її порушень» є екзамен.

Отже, робоча програма навчальної дисципліни «Психологія соціалізації особистості та її порушень» є нормативним документом, що визначає місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця – практичного психолога, мету, завдання, результати навчання та компетентності, які повинні набути здобувачі другого (магістерського) рівня за спеціальністю 053 Психологія у процесі навчання за ОПП «Практична психологія».

Література

1. Алексєнко Т. Ф. Соціалізація особистості: можливості й ризики : [наук.-метод. посібн.]. Київ: Педагогічна думка, 2007. 153 с.
2. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Затверджено наказом міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р. № 600. Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної ради, Міністерства освіти і науки України – Прот. № 19 від 23.11.2017. Київ, 2017. 32 с.
3. Освітньо-професійна програма «Практична психологія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 18 с. URL: <https://pdpu.edu.ua/kafedry-perer-fah/kaf-zag-ta-diferenc-psiologii>.
4. Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві : Збірн. матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (23 жовтня 2020 року) / уклад. З. Кісінь. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 256 с.
5. Робоча програма навчальної дисципліни ОК04 «Психологія соціалізації особистості та її порушень» за ОПП «Практична психологія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. Укладач О. Водопазська. Одеса, 2022. 22 с. URL: <https://pdpu.edu.ua/kafedry-perer-fah/kaf-zag-ta-diferenc-psiologii>.
6. Соціалізація особистості в умовах системних змін: теоретичні та прикладні проблеми : тези XV Міжнар. наук.-практ. конф. (20 березня 2020 р., м. Київ)/ за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, та інш. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2020. 135с.
7. Стандарт вищої освіти України для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2019. 13 с.